

VON-Themamiddag

Taalvaardigheidsonderwijs in meertalige klassen

Donderdag 26 november 1992

Utrecht

Domstadacademie

14.00 – 17.00 uur

(Aansluitend: Najaarsledenvergadering)

Het bestuur van de VON nodigt de leden van de VON en andere belangstellende leerkrachten graag uit om deel te nemen aan de bovengenoemde VON-Themamiddag. Het programma, waarop hieronder een toelichting volgt, is bedoeld voor alle VONners en belangstellende leerkrachten en meer speciaal voor die mensen die het interessant vinden om over het alledaagse (taal)onderwijs na te denken en te discussiëren, in praktische zin, maar ook met het doel er meer van te begrijpen. Hoewel er gewerkt zal worden met concreet materiaal uit de 'middenbouw' van het basisonderwijs (fragmenten van lesprotokollen, stukken uit taalboeken en handleidingen) zal de discussie zich zeker niet beperken tot dat ene schooltype: het aan te snijden thema is immers ook relevant voor andere vormen van onderwijs. Dat geldt evenzeer voor het onderwijs in andere vakken dan taalonderwijs.

VONners en belangstellende leerkrachten kunnen zich tot **18 november 1992** aanmelden bij het Bureau van de VON: Franz Lehàrlaan 58, 2102 GS Heemstede (023: 28 68 47 tijdens kantooruren); zij krijgen dan tijdig voorbereidingsmateriaal voor de bijeenkomst toegestuurd. (Het is natuurlijk ook mogelijk op de bonnefooi te komen, al kan dat waarschijnlijk wel organisatorische problemen opleveren.)

De toegang voor VONners is vanzelfsprekend gratis; niet-VONners betalen f 10, tenzij ze ter plekke lid worden.

Toelichting op het thema

Gewone schoolklassen waarin alleen maar kinderen zitten die van huis uit de Nederlandse standaardtaal spreken, zal je in Nederland niet makkelijk (meer) vinden. Evenmin is de kans erg groot in Nederland een

gewone schoolklas aan te treffen waarin bij het (klas)sikaal) lesgeven een andere taal gebruikt wordt dan het standaard Nederlands ofte wel de Nederlandse schooltaal. (Bijzondere gevallen als onderwijs Fries, vreemde-talenonderwijs en eigen-talenonderwijs blijven even buiten beschouwing.)

Alleen al volgens het gezonde verstand moet het duidelijk zijn, dat dat op zijn minst een enigszins 'opmerkelijke toestand' is, waarover wel eens nagedacht mag worden: eentalig onderwijs in veeltalige klassen aan grotendeels meertalige kinderen. Licht dat wel zo voor de hand? Kan het ook anders?

Kennelijk zijn we met zijn allen zo gewend aan die 'opmerkelijke toestand', dat we ons er nauwelijks meer over verbazen of erover nadenken; we vinden het 'gewoon'. Met de vele, vaak niet direct opvallende problemen die die toestand moet opleveren, gaan we meestal 'als vanzelfsprekend' om of we zien ze eenvoudig niet. Tenzij we er met onze neus opgedrukt worden, omdat de alledaagse gang van zaken erdoor verstoord wordt. Dan proberen we met veel inventiviteit en energie een vaak incidentele oplossing te zoeken.

Die 'opmerkelijke toestand' is niet kenmerkend voor Nederland alleen; die geldt tenminste ook in de ons omringende Westeuropese landen. Dat biedt de mogelijkheid om eens in die andere landen te gaan kijken hoe daar die 'opmerkelijke toestand in het onderwijs' in elkaar zit en hoe ze er daar mee omgaan. Door vergelijking met de Nederlandse situatie kun je er dan misschien achterkomen, dat onze vanzelfsprekende reacties op die opmerkelijke toestand, helemaal niet zo vanzelfsprekend zijn maar bijvoorbeeld gebonden aan onze nationale (onderwijs)cultuur of historische ontwikkeling. Zo kun je tot ontdekking komen dat er alternatieve reacties voor handen zijn die in het andere land weer als vanzelfsprekend gelden. Je leert wederzijds door alternatieven te beschrijven en te analyseren. Voor wie 'goed' onderwijs wil geven, is dat een ideale situatie: als er alternatieven voor handen zijn, kun je nadenken over je onderwijs en kiezen voor het 'beste' alternatief.

Een groepje Hamburgse en Nijmeegse onderzoekers heeft elkaar gevonden op dit belangwekkende thema. De Nijmegenaren zijn bereid gebleken dat onderwerp op de themamiddag van de VON aan de orde te stellen, toegespitst op taalvaardigheidsonderwijs. Aan de hand van concrete voorbeelden uit een Nederlandse groep 5 willen ze proberen een aantal vanzelfsprekendheden uit het (taal)onderwijs aan meertalige kinderen in een veeltalige klas herkenbaar aan de orde te stellen. Daarna is er voor de deelnemers aan de thema-

middag ruimschoots de gelegenheid – al dan niet gestuurd door 'groepsopdrachten' – nader in te gaan op het gepresenteerde materiaal. Allereerst natuurlijk in kritische zin: Is er wel sprake van een 'opmerkelijke toestand'? Kun je niet beter 'gewoon' spreken van een 'onvermijdelijke toestand'? En als er wel sprake is van een 'opmerkelijke toestand': Bevat het gepresenteerde daar dan herkenbare voorbeelden van?

Maar ook andere discussiepaden liggen open. Allereerst natuurlijk dat van de *praktische consequenties* en de *praktische oplossingen*: als het helemaal niet zo vanzelfsprekend lijkt, dat je in een veeltalige klas een talig onderwijs geeft, kun je dan iets bedenken waarmee een of meer vanzelfsprekendheden die aan die eentalige aanpak verbonden zijn, doorbroken worden? Wat zou er in je eigen houding en gedrag als docent kunnen veranderen, als je die veeltaligheid in je klas wat meer kans wilt geven? Moet je morgen nog wel op dezelfde manier reageren op Kees als gisteren, toen die voor de zoveelste keer kwam 'klikken' dat Canan Turks zat te praten?

Daarnaast is het natuurlijk ook zeker interessant om in meer *theoretische zin te reflecteren* op het verschijnsel: je in een groepje te bezinnen op de vraag hoe die opmerkelijke toestand ontstaan is en waarom die zo vanzelfsprekend voortduurt. Je kunt je afvragen of er vergelijkbare, sociaal-linguïstische verschijnselen zijn aan te wijzen en of er dan een gemeenschappelijke achtergrond te ontdekken valt. Je kunt proberen te achterhalen of er onderzoek naar het verschijnsel is verricht en wat dat heeft opgeleverd.

Het programma voor de themamiddag ziet er als volgt uit:

14.00 Opening door de voorzitter a. i.

14.05 Toelichting op het thema Sjaak Kroon, **Het eentalige karakter van gangbaar taalonderwijs**; Sophie Croymans en Ingrid Evers, **Het samenwerkingsproject Hamburg – Nijmegen: veeltalige klassen en eentalig onderwijs**

14.30 Groepswork Indeling van de groepen: praktische en reflectieve; uitwerking van de groepsopdrachten

16.00 Pauze

16.15 Plenaire rapportage en discussie

16.45 Samenvatting en afsluiting

VON-Najaars- ledenvergadering

Donderdag 26 november 1992

Utrecht

Domstadacademie

17.00 – 18.30 uur

(Aansluitend op de VON-Themamiddag)

Het bestuur van de VON nodigt de leden van de VON graag uit om deel te nemen aan de Najaarsledenvergadering. Voor het bestuur is het van belang om halfjaarlijks te kunnen discussiëren met de leden. Het bestuur hoopt dan ook op een ruime opkomst. Doe wat voor de VON.

Agendavoorstel

- 1 Opening
- 2 Vaststelling van de agenda
- 3 Verslag van de ledenvergadering d.d. 4 april 1992
- 4 Mededelingen
- 5 Verkiezing nieuwe bestuursleden: Carolien Franken; Anja Swennen; Gé Verstegen
- 6 Vaststelling van de *Integrale regeling van de verhouding Bestuur-Redactie*
- 7 De samenwerking tussen vakinhoudelijke veldverenigingen: een beleidsdiscussie
- 8 Uit het bestuur: een overzicht van de afgelopen maanden
- 9 Uit de redactie
- 10 Rondvraag
- 11 Sluiting